

KONUKSEVER AZİZ JULIEN EFSANESİ

GUSTAVE FLAUBERT

Tercüme, inceleme, açıklama ve karşılaştırma yaparak

Yayına hazırlayan

Prof. Dr. İsmail Yakıt

otukennesriyat

YAYIN NU: 2092

EDEBÎ ESERLER: 1056

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-706-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün adı: *La Légende de Saint Julien l'Hospitalier*

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: [0212] 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Düzeltili: İnyet Bebek

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Vizyon Basımevi

Baskı: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: [0212] 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İstanbul - 2024

Gustave Flaubert: Edebiyat eleştirmenleri tarafından modern romanın kurucusu ve romanda ilk realist akımı başlatan kişi olarak kabul edilen Gustave Flaubert, 12 Aralık 1821'de Fransa'nın Rouen şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası Hôtel Dieu Hastanesi'nin baş cerrahı Archille-Cléophas Flaubert'tir. Annesi Justine-Caroline Fleuriot, dinî geleneklerine bağlı ve aynı zamanda bir hekim kızıdır. Ailenin ortanca çocuğu olan Gustave, mutlu bir çocukluk dönemi geçirmiştir.

1832-1840 yılları arasında Rouen Koleji'nde öğrenim görürken edebiyata ilgi duymaya başlar ve ilk denemelerini okul gazetesi *Le Colibri* (*Sinek Kuşu*) adlı bir dergide yapar. 1834'te ise arkadaşı Ernest Chevalier ile beraber *Art et Progrès* (*Sanat ve İlerleme*) adında bir dergi çıkarmaya başlar. 1836 yılında henüz 15 yaşına geldiğinde Trouville sahilinde tanıştığı ve kendisinden on yaş kadar büyük ve evli bir kadın olan Elisa Schlésinger'e aşık olur. Uzaktan da olsa bu aşkı içinde hep yaşar. Bu aşk Flaubert'in hayatında önemli izler bırakacaktır. Mesela Elisa, Flaubert'in daha sonra ele alacağı *Duygusal Eğitim* adlı eserindeki "Marie Arnoux karakterinin temel ilham kaynağı olur. Flaubert, lise yıllarını hep yazmakla geçirir. *Bir Çılgının Hatıraları* (1838); *Smarh* (1839); *Kasım* (1840'ta başladı) hep bu yılların ürünleridir.

1841'de Paris Hukuk Fakültesi'ne kaydolur. Hukuk öğrenimi sırasında da yazmaya devam eder. Ancak 1844'te ilk sara krizini geçirir. Babasının dinlenmesi hususunda ısrar etmesi üzerine hukuk eğitimini yarıda keserek memleketi Rouen yakınlarındaki Croisset'ye döner.

1845'te *Duygusal Eğitim*'in ilk taslağını bitirir ve ailesiyle birlikte İtalya seyahatine çıkarlar. Cenova'da gördüğü ve çok etkisinde kaldığı Brueghel tablosundan aldığı ilhamla *Aziz Anthonius ve Şeytan* adlı eserini yazmaya başlar.

1846'da birkaç hafta arayla hem babasını hem de kız kardeşini kaybeder. Kız kardeşinin küçük bebeğinin bakımını üstlenir. Babasından yüklü bir miras kaldığı için, bütün zamanını yazarak geçirir. Yeğeni ve annesiyle Rouen yakınlarındaki Croisset'ye yerleşir ve hayatının bundan sonraki kısmını burada geçirmeye karar verir. Bu arada uzatmalı sevgilisi olarak tanımlanan ve ilişkileri sekiz yıl devam edecek olan şair Louise Colet'le tanışır.

1849'da *Aziz Anthonius ve Şeytan* adlı eserini, ilk okumalarını yapmaları için arkadaşlarına verir ancak onlar, ona sıradan konular seçmesini ve doğal bir üslup kullanmasını, herkesin anlaması gerektiğini önerince Flaubert hayal kırıklığına uğrar. Bunun üzerine arkadaşı Maxime du Camp'la birlikte 18 ay sürecek olan Orta Doğu gezisine çıkar. Bu gezide Yunanistan, İstanbul, Anadolu, Mısır, Filistin, Suriye ve İtalya'nın muhtelif şehirlerini görür, inceler ve mal varlığının büyük bir kısmını da harcar. Frengiye yakalanır ve tedavi görür. İçre kapanıklığından Mısır ve Tunus seyahatlerinde kurtulur. Ünlü romanlarından *Salammô*'yu (Kartaca) yazmasının ilham kaynağı bu

seyahatlerdir. Hatta *Madam Bovary*'i de bu seyahatlerde tasarlar ve Croisset'ye dönüşünden üç ay sonra da, yani 1851'de kaleme alır. Edebiyat âleminde pek çok kişiyle mektuplaşır. Nitekim sevgilisi şair Louise Colet'e yazdığı mektuplar edebî açıdan önemli sayılacak değerde kabul edilir.

1856'da *Madam Bovary*'i bitirir ve eser tefrika edilir. Bu arada Aziz *Anthoniüs*'u düzeltmeye başlar ve *Salammbô* üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırır. Bu arada ilk önemli romanı *Madam Bovary* 1857'de kitap olarak basılır. Bu eser "ahlaksızlık ve sapkınlık"la suçlanır ve yasaklanır; yazar hakkında dava açılır. Savcının iddianamesine göre, kitapta eş aldatma yüceltilmekte, cinsel arzular abartılıp kışkırtılmakta ve geleneklere hakaret edilmektedir. Hâkim, duruşmada "Bu namus celladı kadının kim olduğunu" sorduğunda Flaubert "Madame Bovary c'est moi!" (Madame Bovary benim!) diye cevap verir. Avukatı Marie-Antoine- Jules Senard'ın başarılı savunmasıyla aklanır. Bu sebeple avukat Senard'ın adı kitabın yeni baskısında ilk sayfada ithaftan önce, Flaubert'in kendisine hitaben yazdığı kısa bir teşekkür notuyla birlikte yer alır. Nitekim Flaubert bile bu savunmadan sonra, yazdığı kitabın kendi gözünde bile ummadığı bir değer kazandığını söyler.

Flaubert, 1858'in ilkbaharında Kuzey Afrika'ya iki aylık bir geziye çıkar ve *Salammbô*'yu 1862'de tamamlar. 1864-1869 yıllarında *Duygusal Eğitim*'in son taslağını yazar ve burjuva ve modernizm konularına geri döner. Yeni gerçekçi ekolün öncüsü kabul edilmeye başlanır. Bu arada gerek Croisset'de ve gerekse Paris'te dönemin önemli edebiyatçılarıyla bir araya gelmeye başlar. Bunların başlıcaları Emile Zola, Goncourt Kardeşler, Georges Sand, Guy de Maupassant, Théophile Gautier, Turgenyev'dir.

1874'te *Bouvardet Pécouchet*'i (*Bilirbilmezler*) yazmaya başlar. Parasızlıktan bu projeye iki yıl ara verir. 1877'de yayımlanacak olan *Üç Hikâye*'yi (*Saf bir Kalp, Konuksever Aziz Julien Efsanesi, Hérodease*) kaleme alır. Yayınlanır. Çocukluk arkadaşı Laure le Poittevin'in oğlu Maupassant'ı manevi evlat edinir, onu iyi bir yazar olarak yetiştirir ve onun başarılarıyla övünür.

Flaubert 8 Mayıs 1880 günü bir beyin kanaması sonucu ani bir felç geçirir ve ikamet etmekte olduğu Croisset'de ölür. Cenazesine ünlü edebiyatçılardan Aphonse Daudet, Guy de Maupassant ve Emile Zola katılır. Rouen Mezarlığı'na gömülür.

Prof. Dr. İsmail Yakıt: 1950’de Denizli’nin Tavas ilçesi Kızılcabölük bucağında dünyaya geldi. İlk ve ortaokulu memleketinde, liseyi Denizli’de bitirdi.

1970-1974 yılları arasında yüksek tahsilini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde tamamladı. Aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1416 sayılı yasa çerçevesinde burslu olarak Fransa’ya gönderildi.

1974-1979 yılları arasında “Paris-IV Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü”nde doktora yaptı.

1976’da doktora tez çalışmaları esnasında Sorbonne Üniversitesi’nde Mukayeseli Felsefeler Dalı’nda ihtisas diploması aldı.

1976-1977 yılları arasında Mısır/Kahire Üniversitelerinde araştırmalarda bulundu. Tekrar Paris’e döndü ve çalışmalarına burada devam etti.

1978’de Paris Tıp Fakültesi Juvisy Dokümantasyon Merkezi’nde araştırmalar ve seminerler yaparak “Anthropogie biologique” alanında sertifika aldı.

1979’da İslam Medeniyeti ve Mukayeseli Felsefeler dalında Paris-IV Sorbonne Üniversitesi’nde hazırladığı evrim teorileri üzerindeki doktora tezini “Pekiye” dereceyle savunarak yurda döndü.

1980’de Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi’nde kısa bir süre çalıştıktan sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler (İlahiyat) Fakültesi’ne Dr. Asistan olarak girdi.

1980-1981’de askerliğini KKTC’de Yedek Subay olarak yaptı.

1982’de Yardımcı Doçent, oldu.

1984’te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Türk-İslam Düşüncesi Tarihi’ne naklen atandı.

1986’da Doçentlik derecesini elde etti.

1993’te İslam Felsefesi Profesörlüğüne yükseltildi ve akabinde Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ne Kurucu Dekan olarak tayin edildi.

1993-2003 yılları arasında üç dönem arka arkaya dekanlık yaptı.

1993-1999 yılları arasında da yine aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Kurucu Müdürlüğü görevini de yürüttü.

2010 yılında Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü “Bilim Tarihi ve Felsefesi” Anabilim Dalı Başkanlığı’na tayin edildi.

2014-2017 yılları arasında Felsefe Bölüm Başkanlığı yaptı. Bölüm Başkanlığı esnasında, Felsefe Bölümü’ne bağlı “Türk-İslam Düşüncesi Tarihi” Anabilim Dalı’nı kurdu.

2017 yılının Temmuz ayında yaş haddinden emekli oldu.

Fransızca ve Arapça bilen Prof. Dr. İsmail Yakıt'ın birçok yayını bulunmaktadır. Çalışmalarının bir kısmı İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Almanca, Özbekçe, Uygurca ve Japoncaya çevrilmiştir.

40 yılı aşkın akademik hayatında birçok başarılarla imza atmış bulunan Prof. Dr. İsmail Yakıt'ın yayımlanmış kitaplarının sayısı 20'den; yerel ve ulusal televizyon kanallarında katıldığı sohbet ve tartışma programlarının sayısı 40'tan; Atatürk, din ve laiklik konularında asker ve sivillere verdiği konferanslarının sayısı 50'den; ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış ve pek çok atıf almış makalelerinin sayısı 70'ten; ulusal ve uluslar arası sempozyum, kongre ve panel gibi katıldığı bilimsel toplantıların sayısı 140'tan, yurt içi ve yurt dışı bilimsel ve kültürel konularda verdiği konferansların sayısı 600'den fazladır.

Telif Kitapları

1) *İhvan-ı Safa Felsefesinde Bilgi Problemi*, Üçdal Neşr., II. Basım, İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1992.

2) *Türk İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, 592 s., Ötüken Neşr., IV. Baskı, İstanbul, 2017, V. Basım, İstanbul, 2022.

3) *Batı Düşüncesi ve Mevlâna*, 195 s., Ötüken Neşr., III. Basım, İstanbul, 2013.

4) *Atatürk ve Din*, Ötüken Neşr., X. Basım, İstanbul, 2016, XIII. Basım, 2023.

5) *İslam'da Bilim Tarihi*, 310 s., Tuğra Matb., Isparta, 2002.

6) *Arşiv Belgeleri Işığında Kızılcaabolük*, 220 s., Tuğra Matb., Isparta, 2002.

7) *Yunus Emre'de Sembolizm: Çıktım Erik Dalına*, Ötüken Neşr., 3. Basım, İstanbul, 2015.

8) *Türk-İslam Düşüncesi Üzerine Araştırmalar*, 247 s., Ötüken Neşr., II. Basım, 2013.

9) *Osmanlı Araştırmaları*, 270 s., Fakülte Kitapevi, Isparta, 2002.

10) *Hız Peygamberi Anlamak*, 175 s., Ötüken Neşr., 4. Basım, İstanbul, 2017, V. Basım, 2023.

11) *Kur'an'ı Anlamak*, 224 s., Ötüken Neşr., 4. Basım, İstanbul, 2017, V. Basım, 2021.

12) *İslâm'ı Anlamak*, 444 s., Ötüken Neşr., 3. Basım, İstanbul, 2017.

13) *Geçmişten Günümüze Uzunpınar (Pınarlar)*, 145 s., Denizli, 2009.

14) *Zaman Değirmeni (Dörtlükler)*, 165 s., Ötüken Neşr., İstanbul, 2009.

15) *Yakut'tan Tarihler*, 672 s., Ötüken Neşr., II. Basım, İstanbul, 2012.

16) *Tıp Felsefesi ve Etiği Üzerine*, 230 s., Ötüken Neşr., 2. Basım, İstanbul, 2015.

17) *Mevlâna'da Aşk Felsefesi*, 150 s., Ötüken Neşr., 3. Basım, İstanbul, 2013.

18) *Hatıralarıyla İz Bırakanlar*, 312 s., Ötüken Neşr., İstanbul, Ocak 2016.

19) *Türklüğü Tartışılan Meşhurlar*, 120 s., Ötüken Neşr., İstanbul, 2016, II. Basım, 2022.

20) *Kur'an-ı Hakîm Meâli, Semantik Analizli, Açıklamalı ve Yorumlu*, 755 s., Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2020, II. Basım, 760 s., 2021; III. Basım 2023.

Tercümeleri

21) *İbn Sînâ Felsefesi ve Ortaçağ Avrupa'sındaki Etkileri*, (A.-M. Goichon'dan terc.), III. Baskı, İstanbul, 2000.

22) *İbn el-Arabî ve Fahreddin el-Râzî'nin Düşüncesinde İlahî "BEN" ile Beşerî "BEN"*, 64 s. (R. Arnaldez'den terc.), İstanbul, 1985.

23) *Farabi Galenos'u Niçin Eleştirdi? Farabi'nin "Er-Reddu Ala Câlinus"* adlı kitabının tercümesi: *Tıp Felsefesi ve Etiği Üzerine* adlı kitabımızın içinde, Ötüken Neşr., İstanbul, 2015.

24) *Galenos'un "Erdemli Tabip Bir Filozof Olmak Zorundadır"* Adlı Eseri, *Tıp Felsefesi ve Etiği Üzerine* adlı kitabımızın içinde, Ötüken Neşr., İstanbul, 2015.

25) Jules Payot'nun *l'Education de la Volonté (İrade Terbiyesi)* Adlı eserinin dipnot ve açıklamalarla tam metin Fransızca çevirisi, Ötüken Neşr., 246 s., İstanbul, 2023.

26) Saffet Örfi'den *"Ziya Gökalp ve Mefkûre Arasındaki Münasebet Vesilesiyle Bir Tetkik Tecrübesi"* adlı eser, Osmanlı Türkçesinden yeni harflere çeviri ve sadeleştirme. Töre-Devlet Yayınevi, 124 s., İstanbul, 2023.

İletişim için: ismailyakit@gmail.com

www.ismailyakit.com

İÇİNDEKİLER

- TAKRİZ • 12
ÖNSÖZ • 17
GİRİŞ • 19

BİRİNCİ BÖLÜM

Horasanlı İbrahim bin Edhem'in Hayatı ile
Fransız Gustave Flaubert'in Bir Romanındaki Aziz Julien'in Hayatının
Karşılaştırılması (Özet+Metin) • 23

Comparison of The Life of Ibrahim Bin Edhem of Horasan And
The Life of St. Julien In A Novel By French Writer Gustave Flaubert
(Abstract) • 24

Comparaison de la Vie d'Ibrahim bin Edhem d'Horasan et de la
Vie de Saint Julien Dans Un Roman de l'Ecrivain Français Gustave
Flaubert (Résumé) • 25

İbrahim bin Edhem Kimdir? Tarihi ve Menkabevî Hayatı • 26

Gustave Flaubert ve Eseri: *Konuksever Aziz Julien Efsanesi* • 31

Karşılaştırma ve İkisi Arasındaki Benzerlikler • 35

Bibliyografya • 37

İKİNCİ BÖLÜM

KONUKSEVER AZİZ JULIEN EFSANESİ
(Türkçe Çevirisi) • 39

TAKRİZ

Gerek sanatçıların gerekse toplumların tamamının farklı zaman dilimlerinde ve farklı mekânlarda birbirlerinden etkilenerek benzer şeyler ortaya koydukları bilinen bir gerçek. Bu gerçeklik kimi zaman birbirinden etkilenen sanatçılar ve toplumların etkileyicilerinin hangi taraf ve kimler olduğu, bunların etkileme yetenek ve güçleri, medeniyet ve kültür yaratmadaki üstünlükleri araştırmaların konusu olmuş, kimi zaman da etkileme ve etkilenmenin söz konusu olmadığı, insan aklının her yerde bir ve aynı olduğu, ihtiyaç duyulduğu anda herhangi bir tesire gerek kalmadan, farklı coğrafya ve kültürlerde benzer şeylerin yaratılabileceği savunulmuştur.

Eskiden olduğu gibi, günümüzde de medeni seviye, kültürel ve ekonomik durum, endüstriyel ve teknolojik gelişmişlik seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda dünyayı Doğu ve Batı şeklinde iki kutuplu olarak kabul etmek gerekmektedir.

Batı kültür ve medeniyetinin kaynağını Antik Yunan ve Roma kültürleri oluşturur. Doğu kültür ve medeniyetinin kaynağı ise Batı kadar homojen değildir; Hint, Çin, Türk, Fars ve Arap kültürleri Doğu medeniyetinin oluşmasına katkı sağlar. Türklerin İslamiyet'i kabul edip onun bayraktarlığını yapmasıyla birlikte Doğu'da Türk-İslam medeniyeti ortaya çıkar.

Kültür ve medeniyetlerin birbirini etkilemelerinin başlıca yolları toplumların ikili ilişkileri göçler, ticari faaliyetler, seyahatler ve dini ilişkilerdir.

Doğrudan edebiyat ve kültürle ilgili olmamakla birlikte Doğulu ürünlerin yazılı olarak Batı'da ilk görülmeleri XI. yüzyıla rastlar. Gerek kişisel gerek belirli merkezler tarafından Arapçadan yapılan tercüme vasıtasıyla Batı, Müslümanların tıp, matematik ve astronomi gibi alanlarda yaptıklarıyla tanışır. Bir Benedikten keşişi olan Hermann Von Reichenau, Kartacalı Constantine d'Africain, İngiliz filozof Adilard of Bath, Fransız Robert Ketton ve İspanyol Cremo-

ÖN SÖZ

Bilindiği üzere kültür ve medeniyetler, tarih boyunca birbirleriyle daima karşılıklı bir alış veriş içinde olmuşlardır. Beşeriyetin zihni ve kültürel mirası bu alış verişler esnasında toplumdan topluma, kültürden kültüre evrilerek ve gelişerek günümüze kadar gelmiştir. Felsefe, bilim ve kültür tarihi araştırmacıları bu intikaller üzerinde çalışmışlardır. Bu çalışmalarını gerek Batı dünyasında ve gerekse Doğu dünyasındaki etütlerde görmekteyiz.

Konuyu ülkemiz açısından ele alırsak, ismini burada muhakkak bahsetmemiz gereken mümtaz isimler vardır. Söz gelimi Ord. Prof. Dr. İsmail Hakkı İzmirli, Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Prof. Dr. Hamdi Ragıp Atademir, Prof. Dr. Nihat Keklik en başta anmamız gereken isimlerdir. Hocalarımızın hepsini rahmetle ve minnetle anıyorum. Bu isimlerden son üçü bu satırların yazarının bizzat hocaları olması itibariyle, hocalarının derslerinden ve eserlerinden aldığı ilhamla aynı geleneği araştırmalarıyla devam ettirmektedir. Bilimde, felsefede, kültür, medeniyet, edebiyat ve siyasette vb. alanlarda bize intikal edenler kadar Batı dünyasına veya insanlığa biz ne verdik, bizden ne aldılar, dünya ilmine, düşüncesine ve keşiflerine ne kattık? Bunların bilinmesi, araştırılması gerektiğine inanıyoruz. Aksi takdirde düşüncelerin kaynakları araştırmalarla doğru olarak tespit edilmezse bilimsel bir etik sorunu tam anlamıyla çözülememiş demektir.

Batı dünyasının ünlü yazarlarından Fransız Gustave Flaubert'in *Konuksever Aziz Julien Efsanesi* isimli kısa ve özlü hikâyesinin kaynağının İslam dünyasının ünlü sufilerinden Horasanlı İbrahim b. Edhem'in bir menkabesi olduğuna dair, Prof. Dr. Nihat Keklik Hoca'mın hem *Felsefe Arkivi*, S. 24'te bir makalesinde hem de *Felsefenin İlkeleri Felsefeye Giriş I*, İstanbul, 1982'de (s. 138-140) yayımladığı kitabında bahsetmiştir. Kendisiyle beraber aynı Anabilim Dalı'nda çalıştığımız için, bu konuyu ve buna benzer diğer konuları sözlü olarak da kendisinden dinledim. Hatta bu hususta bize bu konuları derinleştirerek

GİRİŞ

Edebiyat dünyasında modern romanın kurucusu ve romanlarında realist akımı başlatan kişi olarak bilinen Gustave Flaubert hakkında pek çok araştırma buldum. Bu araştırmaların içinde ele aldığımız hikâye üzerine ciddi çalışmalar da mevcut. Bunların en derli toplu olanı Pierre-Marc DE BIASI'nin yaptığı değerlendirmedir. M. De Biasi Fransa'nın dünyaca meşhur (CNRS= Centre National de la Recherche Scientifique/Bilimsel Araştırmalar Milli Merkezi)'nin Modern Metinler ve El Yazmaları Enstitüsü'nde çalışmaktadır. Bu sebeple adı geçen hikâyeyi el yazma nüshalarına kadar incelemiştir. Nitekim *Üç Hikâye (Saf Bir Kalp-Konuksever Aziz Julien Efsanesi- Hérodias)* adıyla bir kitap hâlinde basılmış esere yazdığı giriş, dipnotlar, kronoloji ve bibliyografya bu açıdan kayda değerdir. Onun bu çalışması yukarıda da belirttiğimiz gibi GF Flammarion Yayınevi tarafından Paris'te basılmıştır (2007).

Gustave Flaubert, *Aziz Julien Efsanesi*'ni Eylül 1875'te yazmaya karar verir ve Şubat 1876'ya kadar çalışır. Altı ay gibi bir zaman diliminde bu efsaneyi bitirir. Zaman zaman sıkılır ve “Ortaçağ'la ilgili birkaç kitaba ihtiyacı olduğunu ve bu hikâyeyi yazmanın hiç de kolay olmayacağını” söyler. Bu arada *Üç Hikâye*'nin diğer ikisini de arada kaleme alır.1877'de de her üçünü bir arada yayımlar. Yarım bıraktığı eseri *Bilirbilmezler*'i yazmaya başlar. Üç sene sonra da ölür.

P.-M. De Biasi, *Trois Contes (Üç Hikâye)*'ye yazdığı uzun ve geniş incelemesinde; Flaubert'in özellikle İslam coğrafyasına seyahate çıktığı arkadaşı Maxime Du Camp'a dayanarak verdiği malumata göre, “Concarneau'da *Aziz Julien*'i yazmaya karar vermesine etken olarak onun ilham aldığı Caudebec Kilisesi'ne 1846'da yaptığı bir gezide kilisenin vitraylarındaki simgelerden etkilendiğini kaydeder. Ayrıca 1835'te Flaubert'in Rouen lisesindeki resim öğretmeni E. H. Langlois'yla birlikte Caudebec Kilisesi'ni ziyaret ettiklerini de kaydeder.

BİRİNCİ BÖLÜM

Horasanlı İbrahim bin Edhem'in Hayatı ile Fransız Gustave Flaubert'in Bir Romanındaki Aziz Julien'in Hayatının Karşılaştırılması¹

Özet

Kültür ve medeniyetler arası alışverişler ve etkileşimler tarih boyunca var olan bir gerçektir. Nitekim VIII. asırda Grekçeden Arapçaya tercüme yoluyla tıp ve felsefeye dair pek çok konu Grek Medeniyeti'nden İslam Medeniyeti'ne geçtiği gibi, İslam Medeniyeti'nden de yine Arapçadan Latinceye tercüme yoluyla XI-XIII. asırlar arasında felsefe, tıp, astronomi, fizik, kimya, matematik vb. ne dair eserler Batı Medeniyeti'ne geçmiştir.

Bu geçişler sadece felsefe ve pozitif bilimlerde değil edebiyatta da olmuştur. Daniel Defoe'nin (1660-1731) *Robinson Crusoe* adlı eseriyle İbn Tufeyl'in (öl. 1186) *Hay bin Yakzan* adlı eserindeki benzerlik gibi. Biz bu bildirimizde bir diğer benzerlikten bahsetmek ve bunu ispatlamak istiyoruz. Türk-İslam kültürünün Batı'ya etkileri bağlamında ele alacağımız konu ise, ünlü İslam sufisi Horasanlı/Belhli İbrahim bin Edhem'in (öl. 783) hayat hikâyesi ile ünlü Fransız romancı Gustave Flaubert'in (1821-1888) *Konuksever Aziz Julien Efsanesi* adlı kısa romanının ana hatlarındaki benzerliktir.

Her ikisi dikkatli bir şekilde okunduğunda, insanı hayretler içinde bırakacak derecede benzerlikler vardır: Söz gelimi, her ikisi de prensdir; her ikisi de çocukluk ve gençlik yıllarında at sporları ve avcılık üzerine eğitilmişlerdir; her ikisi de avladıkları hayvandan gelen ses sebebiyle avcılıktan vaz geçmişlerdir; her ikisi de mutluluğu inzivada

¹ 21. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildiri, Gazi Üniversitesi, 10-14 Ekim 2024, Ankara.

İKİNCİ BÖLÜM

KONUKSEVER AZİZ JULIEN EFSANESİ

Türkçe Çevirisi

Julien'in annesi ile babası,¹ bir tepenin yamacındaki ormanların ortasında bir şatoda ikamet etmekteydi.

Köşelerdeki dört kulenin sivri çatıları pul bezemeli kurşun plakalarla kaplı olup; duvarlarının temeli hendeklerin dibine kadar diklemesine inen kayaların üzerine oturuyordu.

Avlunun döşeme taşları, bir kilisenin döşemeleri gibi düzgündü. Ağızları aşağıya bakan ejderha figürlü uzun oluklar yağmurların suyunu sarnıca doğru akıtır ve her bir katın pencerelerinin kenarında, boyalı toprak bir saksıda, fesleğen veya günebakanlar açardı.²

Kazıklardan yapılmış çevrili ikinci bir alanda önce meyve ağaçlarının bulunduğu bahçe, arkasından, çiçeklerin bir araya gelerek rakamların şekillerini oluşturduğu bir çiçeklik, daha sonra da altında serinlemek için beşik tonozlu bir asma çardağı ve soylu delikanlıların eğlencesine ayrılmış bir çevgen oyun alanı vardı. Öbür tarafta köpek kulübesi, ahırlar, ekmeğin fırını, sıkımhane ve tahıl ambarları bulunuyordu. Bütün bunların çevresinde sert dikenli çalılıarın çevrelediği yemyeşil çimenlerden oluşan bir otlak alabildiğine uzanıyordu.

O kadar uzun zamandan beri barış içinde yaşıyordu ki, şatonun kapısının sürgüsü hiç indirilmiyordu artık; hendekleri tamamen ot-

¹ Giriş senaryosu (F492): "Küçük Julien'den daya iyi yetişmiş ve onun anne baba-sından daha iyi ebeveyn asla olmadı. Onlar bir şatoda oturuyorlardı..."

² Sembolik bitkiler: Aziz Jean'a ithaf edilen günebakan otu/kediotu, ilahi ilhamın bir alegorisidir ve "Orta Çağ'dan bu yana adını hayvan ırkından alan, zalimlik ve öfke konusundaki içler acısı şöhretini almış olan" fesleğenin karşıtıdır (Huysmans, *Katedral*). Orada Julien'in düşmanca kaderlerinin bir temsilini görebiliriz: Aziz ve kana susamış.